

становлення та засвідчує успішність формування професійно важливих якостей психолога серед цих респондентів. Натомість, студенти технічних спеціальностей відчують виражену емоційну напругу (44%) та схильність до відкритих протистоянь з оточуючими (53%), що обумовлено відсутністю цілеспрямованого розвитку особистісних характеристик досліджуваних під час професійного навчання.

Висновки. Виявлено, що ставлення до здоров'я студентів обумовлено специфікою їх фахового навчання, що передбачає реалізацію різних форм навчально-професійної активності та відмінний ступінь особистісного саморозвитку. Так, студенти-психологи, в силу вагомості комунікації з оточуючими для майбутньої професійної діяльності та постійного розвитку власної комунікативної компетентності в процесі навчання, імовірно, мають вищі показники емоційного та соціального здоров'я, психологічного благополуччя, які досягаються шляхом активної реалізації в комунікації, розширення спектру особистісних досягнень при вираженій спроможності до перебування в автономному стані в стосунках. Натомість, студенти технічних спеціальностей, для яких комунікативна сфера не є настільки важливою в переліку фахових компетентностей, імовірно, не настільки реалізовані у системі міжособистісних комунікацій.

Література:

1. Гранкіна-Сазонова Н.В. Психологічне благополуччя та життєстійкість студентів-психологів як важливі чинники освоєння професії. *Psychological Journal*. 2018. №1 (17). С.23–42.

2. Гресько І.М. Професійне здоров'я особистості в умовах пандемії. Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я: *Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 18 листопада 2020 р.). Київ. 2020. С.39-42.

3. Мунаспіпова-Мотяш І.М. Особливості суб'єктивного благополуччя студентів різних спеціальностей в умовах пандемії. *Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості: Зб. наукпраць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Херсон, 30 вересня – 01 жовтня 2021 р.). Херсон : ФОП Вишемирський В.С., 2021. С.183–186.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЮНАКІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Олефір А. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
olefir_al@gmail.com*

Актуальність проблеми. В умовах сучасного суспільства життєздійснення юнаків суттєво змінилося. Це пов'язано із загальною інформатизацією виробничих та міжособистісних відносин, швидким темпом життя, переорієнтацією ціннісних пріоритетів та виробничих умов діяльності. В таких умовах актуальним є дослідження чинників формування особистісного

потенціалу молоді, оскільки дозволить покращити показники її можливості реалізуватися в системі стосунків та майбутньої професійної діяльності.

Поняття особистісного потенціалу виступає актуальним в сучасних наукових дослідженнях. Особлива актуальність даного поняття обумовлена його «розмитістю» та відсутністю чітко визначених методологічних рамок його трактування. До даного питання прикута дослідницька увага таких вчених як Т.О. Гордєєва, Д.О. Леонтєв, М.К. Мамардашвілі, М. Селігман, та інших. Д.О. Леонтєв [1] виокремлює особистісний потенціал як комплексний феномен, називаючи його системою динамічного управління психологічною енергією, її розподілу та перерозподілу. Н.О. Чайкіна [2] розглядає особистісний потенціал у контексті функціонування адаптивних механізмів людини, як спроможність реалізуватися в комплексній системі пристосування людини до життя та реалізації своїх можливостей у різних видах діяльності. Узагальнюючи думки науковців у структурі особистісного потенціалу можемо виокремити 4 складові: 1) адаптаційний особистісний потенціал; 2) орієнтація на досягнення; 3) регуляторний компонент у вигляді опірності стресу; 4) компонент самовизначення та досягнення автономії.

Метою дослідження виступає опис результатів емпіричного дослідження особистісного потенціалу юнаків із різним рівнем смисложиттєвих орієнтацій.

Методика та організація дослідження. Емпіричне дослідження здійснювалось на основі положення про те, що особистісний потенціал студентів із різним рівнем смисложиттєвих орієнтацій має відмінності. В дослідженні використані методики діагностики особистісної зрілості (Ю.З. Гільбух) та «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д.О. Леонтєва. Дослідження проведене на вибірці, до якої увійшли 90 студентів (83 дівчини та 7 хлопців), які навчаються за спеціальністю «Психологія» психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Результати дослідження. За результатами дослідження встановлено, що досліджуваним властиве незначне переважання низького рівня особистісної зрілості, що зафіксовано у 40% досліджуваних. Такі студенти не визначилися із життєвими планами та відчують неспроможність перебувати у емоційних стосунках з людьми, повною мірою виражатися у них. Натомість, 33% респондентів характеризуються високим рівнем особистісної зрілості. Вони чітко визначилися із життєвими планами та спроможні здійснювати життєвий вибір, нести за нього відповідальність.

Досліджувані більше схильні до вираженої мотивації досягнення, направленості на результат діяльності, що властиво 54% представників вибірки. Хоча 23% досліджуваних характеризуються мотивацією уникнення невдач і не прагнуть до результативності у житті.

Студентам властиве відносно позитивне ставлення до свого Я, адже 45% мають високий його рівень, а 25% – середній. Тобто, досліджувані позитивно оцінюють власну особистість, свої риси і можливості, хоча у деяких ситуаціях можуть переоцінювати себе, що, знову, свідчить про незрілість

особистості. Низька оцінка свого Я характерна для 30% досліджуваних, які негативно відносяться до себе.

Більшість (55%) досліджуваних мають низький рівень громадського обов'язку. Їм не властиві інтерес до суспільно-політичного життя, почуття професійної відповідальності, потреба у спілкуванні, колективізм.

Майже половина досліджуваних (47%) не має чіткої життєвої перспективи, ставиться до життя як беззмістовного. Лише 18% студентів характеризуються такими рисами як розуміння відносності сенсу життя, переважання раціонального над емоційним. Для 26% досліджуваних властива здатність до близькості у стосунках. Їх відрізняють доброзичливість до людей, емпатія, вміння слухати, потреба в духовній близькості з іншими людьми. Проте, 39% досліджуваних мають проблеми у встановленні і підтримці взаємин психологічної близькості з людьми.

Визначено, що між групами студентів із різним рівнем смисложиттєвих орієнтацій зафіксовано відмінні характеристики особистісної зрілості. Зокрема, студенти з низьким рівнем смисложиттєвих орієнтацій характеризуються переважанням низьких рівнів за показниками мотивації досягнення (36% проти 9% в іншій групі), ставлення до свого Я (38% та 10%), життєвої установки (56% та 20%) та особистісної зрілості (42% та 18% відповідно). Тобто, студенти із низьким рівнем смисложиттєвих орієнтацій характеризуються зниженими показниками особистісної зрілості та потенціалу. Їм властива знижена мотивація досягнення, не маючи чітко сформованих пріоритетів у житті, у тому числі і в сфері професійної діяльності, ці студенти не схильні ставити перед собою значні життєві цілі, характеризуються зниженим рівнем домагань. Отже, в даному випадку знижений показник особистісного потенціалу виступає передумовою для відсутності чіткої визначеності смисложиттєвих орієнтацій.

Натомість, у групі студентів із високим рівнем смисложиттєвих орієнтацій виявлена тенденція до вищого рівня особистісної зрілості та потенціалу. Зокрема, представникам даної групи характерні підвищені показники мотивації досягнення (68% проти 20% в іншій групі), ставлення до свого Я (58% та 25%), життєвої установки (38% та 6%) та особистісної зрілості (48% та 26% відповідно). Тобто, будучи більш особистісно зрілими, такі студенти характеризуються і більш чітко сформованою системою смисложиттєвих орієнтацій. Вони мають чітку систему життєвих установок та домагань у житті, які формуються цими досліджуваними на високому рівні і проважують їх до активності у різних видах діяльності. У даному випадку високий рівень особистісної зрілості та особистісного потенціалу студента виступає основою для формування ним чіткої системи смисложиттєвих орієнтацій.

Висновки. Отже, студенти характеризуються дещо зниженим рівнем особистісної зрілості та потенціалу. Їм властиві проблеми у визначенні життєвої установки, встановленні контактів з людьми та відсутність почуття обов'язку при достатньо позитивному ставленні до себе та орієнтації на досягнення у діяльності. При цьому, юнаки з високим показником смисложиттєвих орієнтацій характеризуються вищими даними особистісного

потенціалу та зрілості. Натомість, юнаки з низьким рівне смисложиттєвих орієнтацій мають знижений показник особистісного потенціалу. Разом із тим, дана публікація не вичерпує всіх аспектів вивчення чинників особистісного потенціалу юнаків. Зокрема, перспективою подальших досліджень може виступати вивчення специфіки локусу контролю та рівня адаптації як чинників особистісного потенціалу особистості юнацького віку.

Література:

1. Леонтьев Д.А. Личностное в личности: личностный потенциал как основа самодетерминации. *Ученые записки кафедры общей психологии МГУ*. Вып. 1. Под общ. ред. Б.С. Братуся, Д.А. Леонтьева. М.: Смысл, 2002. С. 56–65.

2. Чайкіна Н.О. Вплив «Я»-базового і «Я»-ситуаційного на адаптивну стратегію особистості. *Психологія і особистість*. 2013. № 1(3). С.45-58.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Олефіренко Я.М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yana_olef@ukr.net*

Актуальність проблеми. Проблема професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності набуває надзвичайної актуальності останніми роками. Це пояснюється низкою факторів. По-перше, вивчення професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності є класичною проблемою на тлі відсутності необхідного досвіду для ефективного виконання професійних обов'язків, недостатності набутих знань та умінь практичної діяльності. По-друге, вимоги до фахівця в умовах сучасного суспільства суттєво змінилися, вимагають різноаспектної компетентності молодих спеціалістів.

У дослідженні цієї проблеми ми керувалися розумінням особливостей специфіки професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності, які досліджувалися у працях багатьох психологів (Г.О. Балл, О. Мороз, В.А. Семиченко). Нами також враховані вікові особливості та специфіка професіоналізації студентів, що висвітлені у працях Л. Білик, Н. Волинець [1], Н.О. Гончарової [2], Л.Г. Подоляк. Разом із тим, актуальність дослідження полягає в необхідності пошуку шляхів та вивчення психологічних механізмів попередження і подолання проявів професійного вигорання студентів під час підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Мета роботи – розкрити результати дослідження чинників професійного вигорання практичного психолога.

Методика та організація дослідження. У емпіричному дослідженні чинників професійного вигорання студентів-психологів використані методики: «Самооцінка адаптованості» (модифікований варіант методики С.І. Болтівця); Методика діагностики професійного вигорання (В.В. Бойко); Методика діагностики емоційності (В.М. Русалов). Дослідження проведене на вибірці, до